

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
PREVENTIVA AL CARRER REC 44, ESPARTERIA
17-19, CALDERS 11-15
(CIUTAT VELLA, BARCELONA)
Codi MHCB: 204/05

Data intervenció: del 19 al 28d'octubre de 2005.

Vanesa Triay Olives

Mataró, Juny 2007

ÍNDEX

1. FITXA TÈCNICA

2. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC

3. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIONS ANTERIORS

4. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

5. METODOLOGIA

6. DESCRIPCIÓ DE LES TROBALLES

7. CONCLUSIONS

8. BIBLIOGRAFIA

9. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

10. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

10.1. Documentació fotogràfica

10.2. Documentació planimètrica

1. FITXA TÈCNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	C/ Rec 44, Esparteria 17-19, Calders 11-15
UBICACIÓ	Barri Ribera, Districte Ciutat Vella Barcelona
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ED50 (UB/ITC)	X: 431814 Y:4581971 Z: 3.85 m s.n.m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i/o excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	Del 19 al 28 d'octubre 2005
PROMOTOR	FECSA/ENDESA.
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Vanesa Triay Olives

2. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC

La ciutat de Barcelona es troba dins d'un terme municipal que s'estén a la costa de la mar Mediterrània en una plana d'uns 5 km. d'amplària (l'extensió total del terme és de 91,41 km²), limitada al NW per la serra de Collserola (que culmina a 512 m. al cim del Tibidabo), entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besòs. La seva funció de capital ha estat sens dubte afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord-Sud la Catalunya central (el Llobregat i l'eix dels rius Besòs-Congost-Ter) i que accedeixen a la ciutat a través del congost de Martorell el primer i del coll de Finestrelles, sota el turó de Montcada, el segon.

El Barcelonès comprèn el territori estès entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut per serra de Collserola, és a dir, entre els estrets de Martorell i de Montcada, per on els rius Llobregat i Besòs, respectivament, s'encaminen a la mar. Des del punt de vista de la morfologia, és fàcil identificar, al Barcelonès, dues grans unitats: Collserola i el Pla de Barcelona, que és a on s'ubica la ciutat de Barcelona, i per tant és aquella unitat morfològica que ens interessa.

El Pla de Barcelona és limitat per la Serralada de Collserola, i a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des de Garraf i el turó de Montjuïc que és el punt més elevat, pels turonets dels Ollers, del Tàber, de les Fazies, de la Bota, fins el turó de Montgat, més enllà del Besòs. Les seves coordenades són 2^o7' a 2^o11' de longitud est de Greenwich i de 41^o22' a 41^o27' de latitud nord.

La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el seguit de turons suara anomenats. El Pla, que des de Collserola va baixant suaument i d'una manera regular, en el punt de contacte entre la Ciutat Vella i l'Eixample, es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o

esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la morfologia urbana. Aquest tall va ser aprofitat per la defensa, recolzant-hi les muralles, o per a l'economia, instal·lant a les Moles diversos molins aprofitant el sallent. De l'esglaó cap a mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïnals i el corrent litoral.

Així doncs, el Pla es pot dividir en tres sectors: El *Pla inclinat*, els *turons arran de mar*, i el *pla de baix*, que correspondria a la zona compresa entre l'esglaó i el mar. En aquest sector hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, dels corrents marins.

3. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIIONS ANTERIORS

Notícies històriques

La intervenció arqueològica en qüestió es desenvolupa entre els números 44 del C/ del Rec, 17-19 C/ Esparteria i 11-15 C/ Calders situats al barri de la Ribera de Barcelona.

Aquest barri ha estat des de l'antiguitat una zona caracteritzada per la seva proximitat al mar. En un primer moment, aquesta zona costanera estava formada per aiguamolls on hi desembocaven nombroses rieres, entre les quals destacava la de Merdançà o riera de Sant Joan, que seguia el curs aproximadament per l'actual Via Laietana i desembocava en una zona molt propera a l'església de Santa Maria del Mar.

Abans de parlar de l'època medieval, que és quan aquesta zona pren una important força, cal esmentar l'ocupació de gran part d'aquest sector en època romana. Es tractaria d'una àrea fora muralles que probablement ocupada per vil·les, alhora de formar part de la necròpolis de la mateixa ciutat *Colonia Julia Augusta Faventia Paterna Barcino*.

No és fins a finals del segle X o inicis del segle XI que es comença a ocupar de manera més estable la zona fora muralles, amb l'aparició de nous nuclis de poblament, anomenats *burgs* o *vilanoves*. Un d'aquests nuclis és el conegut amb el nom de Vilanova del Mar, el qual estaria situat a l'entorn del camí que anava des de la porta de la muralla (a l'actual plaça de l'Àngel) fins als entorns de l'església de Santa Maria de les Arenes (998), la qual durant el segle XIV (1329-1383) va patir una important reforma que la transformaria en l'actual Santa Maria del Mar.

A l'est d'aquesta àrea ens troben els terrenys que la família Montcada rep, al segle XII, per la seva participació a la conquesta de Tortosa així com l'anomenada rodalia de Corbera, uns sorrals atorgats a aquesta família compresos entre els Puig de les Falzies (Llotja) i el Rec Comtal.

El citat carrer dels Montcada es va urbanitzar a partir de l'any 1418 i el 1509 es va procedir a la seva pavimentació. Mig segle abans s'havia eixamplat als dos extrems (placetes de Montcada i d'en Marcús) per permetre el gir dels passos de les processons del Diumenge de Rams i del Corpus. La seva obertura va significar la unió del barri comercial de la Bòria amb l'antiga Vilanova del Mar.

Entre la rodalia de Corbera i el carrer dels Montcada va néixer l'actual barri de la Ribera.

Fins al segle XIV aquesta zona va creixent des del punt de vista urbanístic, econòmic i social fins a configurar-se com una unitat administrativa, anomenada el Quarter del Mar, passant a ser la zona més poblada de la ciutat. Es constitueix doncs, un barri pescador i mariner que acabarà assimilant les principals funcions portuàries i es convertirà en l'autèntic motor de la ciutat. La importància i alhora la diversitat d'oficis que es concentren en aquest barri de la ciutat, són un reflex d'aquesta activitat casi febril. Segons un fogatge de l'any 1389, el 79% de l'activitat marinera es concentra en el barri, així com també el 57% de les activitats tèxtils i de confecció de la pell i un 44% dels mercaders de la ciutat.

Més endavant, segons un fogatge de l'any 1516 es pot observar una lleugera disminució demogràfica del Quarter de Mar, tot i que encara conserva el protagonisme de la ciutat. Aquesta disminució ve donada en part per la crisi generalitzada del segle XV i també per la inutilització del primer port del segle XIV i la construcció del nou dic i les drassanes per part de Pere el Gran.

Cal destacar el gran canvi que va patir el barri a començaments del segle XVIII. Després de la Guerra de Successió, l'any 1714 i sota el regnat de Felip V, es decideix construir una fortalesa militar (La Ciutadella) a les afores de la ciutat de Barcelona, en els terrenys ocupats actualment pel parc de La Ciutadella. La seva construcció i la delimitació d'una zona de seguretat al seu voltant, va provocar la destrucció d'una part important del barri, concretament l'àrea situada a ponent de l'església de Santa Maria del Mar. Aquest enderroc es va realitzar entre el mes de juliol de l'any 1715 i finals de l'any 1718 i va comportar una densificació de la resta del barri, així com també un canvi definitiu del traçat del Rec Comtal pel carrer que actualment porta el seu nom.

La Ciutadella, responent al projecte de l'enginyer militar Jorge Próspero de Verboom, va ser concebuda segons el model iniciat per Vauban i imposat a tota Europa. L'estructura del complex es basa en una planta poligonal estrellada amb flancs corbats i 5 baluards (que van ser batejats amb els noms de Rei, Reina Príncep, Don Felipe i Don Fernando). Segons Carreras Candi, el primer i segons baluard miraven cap a l'interior de la ciutat, amb la que s'hi comunicava per una porta principal. Tota la Ciutadella estava envoltada per un gran fossar i una esplanada d'uns 120 metres d'amplària que la separava de les cases més pròximes.

Moltes de les víctimes del setge de Barcelona del 1714 van ser enterrades a l'antic cementiri de l'església de Santa Maria del Mar, ja anomenat Fossar de les Moreres al segle XVI. Prèviament, el 1700, sobrevolant aquest indret, el virrei de Carles III d'Àustria hi havia construït un passadís que comunicava l'església amb el seu palau. Aquest pont junt amb les botigues bastides l'any 1799 per la Junta d'Obres de la ciutat, van romandre dempeus fins a mitjans dels segle XX.

La següent reforma important la trobem a mitjans del segle XIX, moment en el que es planteja el traçat de nous carrers més amples i rectes, com és el cas del carrer Princesa. És en aquest moment que també s'enderroca la Ciutadella, deixant únicament dempeus la capella militar.

El 1871 l'Ajuntament de Barcelona convocà un concurs de projectes per tal de procedir a l'ordenació del parc, concurs declarat desert dues vegades, per bé que a la segona el jurat mencionà com els millors projectes presentats pel mestre d'obres Josep Fontserè i Mestres i per l'arquitecte italià Carlo Macciachini. Finalment s'encarregà al primer la realització del parc.

L'última gran obra que podem situar en aquest barri és la construcció del mercat del Born entre els anys 1873 i 1876, que respon a un projecte de l'arquitecte Josep Fontserè i Mestres.

Pel que fa als carrers que s'han vist afectats per a la present intervenció hem de dir que ja formen part de la trama urbana del barri de la Ribera des d'època medieval. Aquest sector més oriental del barri fou el que es va veure més

afectat pels bombardejos durant la Guerra de Successió 1714 al trobar-se més pròxims a la muralla.

El nom del c/ Esparteria és anterior a la segona meitat del segle XV i li ve donat pels obradors d'esparters establerts al carrer. Al segle XV hi tenia una casa Jaume Gualbes. Calders és el nom d'una antiga noble família catalana, senyors de les baronies de Seger i Pierola. Finalment el carrer del Rec en els segles XII-XIII fou un curs d'aigua, per on desguassaven les aigües sobreneres del rec comtal, donant moviment a molins abans de perdre's al mar.

Intervencions anteriors

Hem de dir que les intervencions arqueològiques que s'ha dut a terme en aquest sector del barri del Raval han estat nombroses.

L'any 1997 es portà a terme una intervenció als carrers de l'Argenteria i de Manresa, amb motiu de la instal·lació de la recollida pneumàtica d'escombraries. L'excavació va permetre localitzar una via romana ja existent al segle I d. C. que sortia de la ciutat en direcció al mar. Així mateix, es va documentar part d'una necròpolis datada entre els segles IV i VI d. C. al voltant de la via que anava en direcció al mar. Els enterraments, d'inhumació, no s'havien reutilitzat i estaven disposats en bateria, paral·lels a la via i orientats, generalment, de sud-est a nord-oest. Es tractava de fosses simples excavades al sòl, amb un únic individu en posició decúbit supí, sense coberta visible ni aixovar. Així mateix, la intervenció va permetre també localitzar restes d'edificacions modernes afectades per l'obertura de la Via Laietana (MIRÓ, 1997).

També cal destacar la realització d'uns sondejos a l'interior del mercat del Born a l'any 1998 i la posterior excavació integrada arran de les obres de construcció de la Biblioteca de la Ribera Provincial de Barcelona, l'any 2002. Aquestes van posar al descobert gran part de l'antiga ciutat medieval i moderna que havia quedat destruïda l'any 1716. L'estat de conservació dels edificis és excepcional, i s'hi poden identificar els usos de la major part dels espais: dos carrers, el rec comtal, el "pont de la carnisseria" i la plaça del mercat. També hi ha una ferreria, amb les quadres per als cavalls dels comerciants a la part

posterior, cases de pescadors. (FÀBREGAS, HUERTAS, 2000; ARTIGAS, FERNÁNDEZ 2002).

Una altre intervenció d'interès fou la portada a la Casa Mauri i al Palau Finestres del Carrer de Montcada (núm. 21 i 23, respectivament), ja que calia rehabilitar-los per tal de condicionar-los com a dependències del Museu Picasso de Barcelona. Es va efectuar una sèrie de sondejos arqueològics, i es féu un seguiment de les obres de rehabilitació dels edificis. D'aquesta manera es va documentar una possible existència, entorn del moment de fundació de la colònia de *Barcino*, d'un forn d'àmfores en una zona propera a l'excavada, forn que podria estar en relació amb una vila o centre d'explotació agrícola. També es va localitzar una petita estructura conformada per dos murs i pavimentada amb *opus signinum*, la qual va ser datada entre els segles I i V d. C. D'altra banda, i ja d'època més tardana, s'excavaren vuit tombes amb un total de dotze individus (d'aquestes vuit tombes, tres eren enterraments en fossa simple, tres amb protecció de blocs de pedra, un únic cas en caixa de *tegula* i també un en àmfora). Pel que fa a les datacions, es va considerar que aquest tram de la necròpolis s'inicià el segle V i que podria continuar més enllà del segle VI. Finalment, es va constatar la construcció dels grans casals gòtics del Carrer de Montcada als segles XIII i XIV (el Palau Finestres és de la primera meitat del segle XIV), mentre que la Casa Mauri es construï al segle XVII (VILA, [1998 o posterior]).

A l'any 2001, es realitzà una excavació digne d'interès a l'Avinguda Marquès de l'Argentera (a la zona davant de l'estació de França i la seu del Govern Civil), i al tram baix del Carrer del Comerç fins a connectar amb l'aparcament de la Plaça Comercial al davant de l'antic Mercat del Born. Va consistir en una sèrie de sondejos motivats per la construcció d'un aparcament al subsòl de l'Avinguda Marquès de l'Argentera i del Carrer del Comerç. Es documentaren nivells arqueològics d'època moderna, tant anteriors a l'enderrocament ordenat per Felip V (en aquest cas restes d'habitatges i trams empedrats pertanyents a possibles carrers) com posteriors (depenent de la zona) (FERRER, 2002).

L'entorn del Passeig del Born (això comprèn Passeig del Born, Carrer Sombrerers, Plaça del Fossar de les Moreres i Placeta de Montcada) va ser objecte d'intervencions arqueològiques també durant l'any 2001, ja que

s'adequaren els serveis existents i el paviment, així com també s'instal·laren sistemes de recollida pneumàtica d'escombraries i es col·locà un pevetter commemoratiu al centre del Fossar de les Moreres. En la primera intervenció es va localitzar un total de tres individus inhumats de cronologia romana tardana i un nivell de pavimentació, el qual podria correspondre a un *rudus* (FABREGAS, 2004).

Les següents intervencions arqueològiques tingueren com a resultat la localització de part de la necròpolis romana tardana que s'estenia entre els indrets actualment ocupats per l'església de Santa Maria del Mar i per l'antic Mercat del Born. S'hi identificaren un total de vint-i-quatre enterraments, amb tres models de tombes: enterraments en fossa simple, enterraments en caixa de fusta i enterraments infantils en àmfora. Així mateix, es van localitzar quatre enterraments altmedievals a la Placeta de Montcada (únicament un d'ells amb fossa), vinculats per la seva cronologia i situació a l'antiga sagrera de Santa Maria de les Arenes. Finalment, s'excavà una petita part de la gran fossa comuna on van ser inhumades les víctimes del setge borbònic que va patir Barcelona l'any 1714 (CALPENA, 2004).

Esmentarem també, els sondejos realitzats al solar núm. 21 del Carrer de la Princesa, amb motiu de la futura intervenció programada per la Caixa Penedès. S'identificaren tres fases d'ocupació: una primera possiblement del segle I d. C., testimoniada per un *opus signinum*; una segona fase del segle V al VI d. C., amb un segon paviment d'*opus signinum* juntament amb un mur de tàpia; i una tercera fase d'època medieval i moderna, amb paviments del segle XII al XVIII.¹

---

¹ CASAS, [2002 o posterior]. Cal remarcar que posteriorment s'ha portat a terme l'excavació en extensió del solar i se n'està elaborant la memòria.

4. MOTIVACIONS I OBJECTIU DE LA INTERVENCIÓ

Les motivacions per les quals s'ha fet necessari un seguiment arqueològic en aquesta zona del barri de la Ribera es deu a què aquesta es troba en un espai de gran interès arqueològic i d'alt valor històric. Per tant, hi hauria possibilitats de trobar restes arqueològiques vinculades a la història de Barcelona ja que:

1. Es troba a la zona suburbial de la ciutat romana de *Barcino*.
2. Es troba en una zona on s'han documentat enterraments d'època romana.
3. És una zona urbanitzada ja en època medieval i, versemblantment, ja en època romana.
4. Es troba a prop de l'església medieval de Santa Maria del Mar i de les seves àrees de cementiri.

Els objectius seran recuperar les possibles restes arqueològiques que puguin aparèixer durant la realització de la rasa de FECSA d'uns 52 metres de longitud, realitzada per tal de portar al número 44 del carrer del Rec una nova línia de baixa tensió soterrada des del número 6-8-10 del carrer del Bonaire on s'ha de realitzar la connexió amb uns cables ja existents, en base a la llei de Patrimoni i Decret 78/2002.

5. METODOLOGIA

La metodologia arqueològica aplicada ha estat la basada en el mètode de registre utilitzat per E.C. Harris (1979) i per A. Carandini (1981). Es tracta de registrar objectivament els elements construïts i estrats que s'identifiquen, realitzant una numeració correlativa d'aquests, sota el nom d'"Unitat Estratigràfica" (U.E.) que individualitza els uns del altres. Cada U.E. es registra en una fitxa on s'indica la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, i la posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques amb les que es relaciona.

Aquest mètode també inclou la realització de material gràfic, compost per plantes i seccions i la documentació fotogràfica dels treballs realitzats.

A més de la base metodològica de tipus teòrica usada en tot moment per l'arqueòloga també s'ha d'esmentar que aquesta sempre s'ha trobat al costat dels treballadors d'ESPELSA per tal d'anar seguint l'obertura de la rasa de forma visual directe per tal de poder identificar les possibles restes arqueològiques que podien anar sortint.

Per poder obrir l'acera per on havia de passar la rasa, els operaris han utilitzat en primer lloc el martell pneumàtic per trencar les lloses i la seva preparació de formigó. Després un cop tretes les restes de les rajoles i de manera manual han acabat de rebaixar la rasa mitjançant un pic i una pala. En el cas de l'aparició d'algun mur aquests hauran de ser netejats i delimitats, així, la seva posterior fotografia i dibuix.

Cal esmentar també el tractament que es dona al material arqueològic, si n'apareix durant els treballs d'excavació. En primer lloc, es renta amb aigua (sempre que sigui possible per les característiques del material) i se sigla cada peça, per tal de deixar constància del seu lloc de procedència (la sigla consisteix en el codi del jaciment –amb l'any– i la unitat estratigràfica a què pertany el material). I, en segon lloc, les peces preferents, és a dir, aquelles que tenen forma o una decoració prou important, es dibuixen i reben un número, per tal que quedin individualitzades.

6. DESCRIPCIÓ DE LES TROBALLES

Les tasques de control arqueològic preventiu als carrers del Rec 44, Esparteria 17-19 i Calders 11-15 s'han portat a terme entre els dies 18 i 26 d'octubre de 2005.

L'obra en qüestió (núm. obra: EOFECZ156402) ha consistit en l'obertura de diverses rases, des de la finca número 6-8-10 del carrer del Bonaire, on s'ha de realitzar la connexió, fins a la finca 44 del carrer del Rec, on s'ha sol·licitat la nova línia de baixa tensió.

Abans d'obrir les rases s'han realitzat diversos sondejos perpendiculars a la línia de façana en els carrers que es veuran afectats per l'obra, aquests han de permetre als operaris determinar per on han de fer passar la rasa. Durant l'obertura de dos d'aquests sondejos s'han documentat restes arqueològiques:

- **Sondeig 1** l'hem de situar a la cantonada del c/ Calders amb c/ del Bonaire. Té unes dimensions de 130x75 cm i profunditat de 60 cm. Estratigràficament hi ha un primer nivell format per les lloses de 70x40x7 cm que conformen el paviment del carrer UE101, aquest cobreix un paquet de formigó d'uns 30 cm UE102 i per sota ens hem trobat amb un nivell de terra solta de color marró UE103 on s'hi documenten diversos serveis (aigua i llum), restes de plàstics i altres materials contemporanis. Al rebaixar aquest estrat s'ha localitzat les restes de la fonamentació d'un antic mur **UE104** format per pedres irregulars ajuntades amb morter de color marronós. Hem de dir que la visió que tenim d'aquesta estructura és molt parcial, només la que ens permet l'obertura de la rasa, i per tant no sabem si aquesta té continuïtat. El que sí podem afirmar és que està molt arrasada degut al pas de diversos serveis per sobre. Amida 61 cm d'amplada i 50 de longitud, i només la podem veure en planta al trobar-se a la cota final del sondeig – l'estructura es troba 3.25 metres s.n.m. –; pren una orientació NE-SW seguint la línia de façana del c/ Bonaire.

- **Sondeig 2** l'hem d'ubicar a la cantonada del c/ Calders amb c/ Esparteria. En aquest cas s'ha obert la cala paral·lelament al traç del carrer. Amida 60x160 cm i té una potència de 70 cm. L'estratigrafia és molt similar a la del sondeig 1: hi ha un primer nivell de lloses que formen part de l'empedrat del carrer **UE201** les quals tenen unes dimensions de 70x40x7 cm, aquestes cobreixen un paquet de formigó **UE202** d'uns 40 cm i per últim s'ha documentat un estrat de terra marró **UE203** el qual té una potència d'uns 25 cm. A sota d'aquest s'ha localitzat les restes de la fonamentació d'un segon mur **UE204**, amb idèntiques característiques que l'anterior, és a dir, format per pedres irregulars unides amb morter marronós. L'estructura en qüestió amida 70 cm de longitud, 26 d'amplada, té una potència de 21 cm –cota de 3.45 metres s.n.m - . Té una orientació NW-SE seguint l'actual línia de façanes del carrers ja que el mur en qüestió s'ha reaprofitat en la fonamentació de l'actual edifici.

Un cop establert per on es farà passar la nova línia elèctrica s'ha procedit a l'obertura d'una rasa, a la que anomenarem **rasa 100**, per accedir al subsòl. Aquesta té una longitud d'uns 50 metres, una amplada que oscil·la entre 50 i 80 cm, depenent del tram, i una profunditat d'entre 50 i 70 cm. Pren una orientació NW-SE en el sector del c/ Calders, després tomba cap al c/ Esparteria canviant a SE-NW per tornar a una orientació NW-SE al girar cap el c/ del Rec fins arribar al davant de la finca 44.

Estratigràficament s'observa un mateix patró: hi ha un primer nivell format per la pavimentació dels diversos carrers amb lloses de 70x40x7cm **UE1001** i la seva preparació de formigó d'entre 35/50 cm **UE1002**, per sota hi ha un estrat de color marró fosc, ja documentat en els anteriors sondejors, **UE1003**. En alguns trams de la rasa en lloc de la terra ens hem trobat amb sauló usat en el reompliment d'anteriors rases. Aquest té una potència d'entre 20 i 40 cm on s'hi localitzen diversos serveis de llum, gas i aigua.

En el decurs de l'obertura de la rasa 100 s'han documentat diverses estructures les quals tot seguit passem a descriure:

- En el tram del c/ Calders la rasa 100 s'ha obert resseguint l'actual línia de façana, això ens ha permès observar que les fonamentacions de les

actuals finques, les quals daten dels segles XVIII i XIX, **UE1004**, es troben reaprofitant un antic mur. Aquest mur **UE1005** està format per pedres regulars unides amb morter de color marronós. El mur en qüestió es documenta al llarg de l'illa de cases del C/ Calders entre els números 11 i 15, és a dir té una longitud d'uns 18 m., una potència de 30 cm i orientació NW-SE. Aquest seria la continuació del mur documentat en el sondeig 2 UE204.

- Pel que fa a la segona estructura l'hem de situar a la cruïlla del c/ Esparteria amb c/ del Rec. Es tracta d'una estructura formada per diverses lloses de pedra amb morter de color marronós, **UE1006**. Amida 1 m de longitud i amplada de 80 cm, només es té visió en planta, i té orientació NE-SW. La visió de l'estructura és molt parcial i es troba malmesa al passar-li per sobre diversos serveis. Tot i trobar-se a només a 45 cm per sota el nivell de carrer (Cota 3.4 metres s.n.m.), per evitar així el seu desmuntatge, s'ha optat per passar els cables de la nova línia per sobre.
- La tercera estructura la trobem al davant de la finca 44 del c/ del Rec. En aquesta zona la rasa 100 s'ha ampliat fins a tenir unes dimensions de 2x2 metres. Un cop localitzada l'antiga línia elèctrica de la finca serà tallada i substituïda per nova.

L'estructura en qüestió **UE1007** es troba a 1 metre de distància de l'actual línia de façana i està formada per pedres irregulars unides amb morter de calç blanca. Amida 1.10 m de longitud, 40 cm d'amplada i 21cm de potència. Pren una orientació NW-SE.

Finalment s'ha obert una petita rasa, **rasa 200**, a sota de les arcades del porxo de la finca c/ Rec 44. Aquesta connecta la rasa 100 amb la porteria de l'immoble on hi ha col·locades les noves tubulars s'ha d'instal·lar la nova línia. Aquesta rasa té una longitud de 2.30 m, una amplada de 40 cm, una profunditat de 50 cm i orientació NE-SW.

Des del punt estratigràfic no presenta diferències amb la rasa 100. Hi ha un primer nivell format per les lloses del porxo de 40x40x5 cm **UE2001** i la seva preparació de formigó d'uns 10 cm **UE2002**. A sota ja ens trobem amb el paquet de terra marró ja documentat en els sondejos i la rasa 100, **UE2003**,

d'uns 35 cm. A l'exterior la terra s'han deixat al descobert serveis en ús com una claveguera feta de totxo massís.

7. CONCLUSIONS

Els resultats obtinguts de la intervenció arqueològica realitzada als carrers Calders, Esparteria i Rec, degut a la canalització de la xarxa elèctrica de baixa tensió, han estat escassos si es té en compte que ens trobem en el barri de la Ribera, zona amb gran quantitat de vestigis arqueològics.

Les estructures documentades en el present treball no s'han vist afectades per l'obra. S'ha fet passar la nova línia elèctrica de manera que aquestes no s'hagin hagut de desmuntar. En general, però, es troben en un estat força deteriorat a l'haver-se vist afectades anteriorment per a la instal·lació de diversos serveis.

Les estructures en qüestió UE104, UE204, UE1005, les hem d'ubicar al c/ Calders entre el c/ Bonaire i c/ Esparteria. Presenten les mateixes característiques constructives, pedres regulars unides amb morter de color marronós i estan relacionades físicament. De manera que, sembla ser, pertanyen a un mateix moment històric. Al no haver-se documentat materials associats a aquestes ens resulta molt difícil, però, donar-les una cronologia precisa.

La línia de façana de les finques 11-15 del c/ Calders, també documentada en aquesta intervenció, formada per pedres irregulars unides amb morter de color blanc, UE 1004, reaprofitava les estructures UE204 i 1005 com a fonamentació.

Algunes de les finques al davant de les quals s'han obert les rases com Rec 44, Esparteria 19 i Calders 13 formen part del patrimoni arquitectònic de la ciutat de Barcelona i les trobem catalogades com a Béns d'interès Local amb Nivell B de protecció. Al catàleg de patrimoni arquitectònic de la pàgina web de l'Ajuntament de Barcelona s'especifica que aquestes finques daten dels segles XVIII i XIX i que hi poden haver estructures anteriors, del segle XV². Encara que no podem assegurar que les estructures documentades en la present intervenció arqueològica es tracten de les aquí esmentades, és una dada a

---

² Veure www.urbanismedebarcelona.net- Cercador de Patrimoni Arquitectònic - Conjunt dels Porxos del Rec.

tenir en compte. El segur és que les UEs en qüestió son anteriors al segle XVIII.

Així doncs, tot sembla indicar que es tracten dels antics murs de les cases del barri de la Ribera anteriors als bombardejos de la Guerra de Successió (1702-1714).

Posteriorment, en aquest sector del barri, les cases van ser reconstruïdes i s'aixecaren nous edificis mantenint l'antiga trama urbana, molts dels quals han perdurat fins a l'actualitat. Mentre que les finques ubicades a la vorera imparell del c/ del Rec foren enderrocades amb la resta d'edificacions situades en aquest sector més oriental del barri arran de la construcció de la Ciutadella.

A banda dels murs citats fins el moment, ens queda per esmentar dues estructures més de les quals desconeixem la seva funcionalitat:

Es tracta en primer lloc, de la UE1006, formada per diverses lloses de pedra amb un morter similar a les estructures UE104, 204 i 1005 i de la qual tenim una visió molt parcial. En aquest cas descartem la possibilitat que es tracti de la coberta d'una claveguera al no seguir les lloses una línia determinada, ni l'empedrat d'un carrer a l'estar aquestes molt separades, dificultant això el trànsit.

La segona estructura, UE1007, de la qual només s'aprecia alguna pedra irregular amb morter de color blanquinós, no en podem extreure més informació. Sense forma definida i disposant d'una visió tant parcial no podem aventurar-nos ni a donar-li una cronologia aproximada i cap tipus de funcionalitat.

8. BIBLIOGRAFIA

AAVV, (1995): *Historia de Barcelona desde su fundación al siglo XXI*. Edicions el Periódico de Catalunya. Barcelona.

AA. VV. (1999): *Els Barris de Barcelona. Volum I. Ciutat Vella. L'Eixample*. Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Urbanisme de Barcelona*.
<http://www.bcn.es/urbanisme/>

ARTIGUES P.LI.; FERNÁNDEZ, A. (2002): *Memoria de la intervención arqueológica en el "Antic Mercat del Born" de Barcelona. Noviembre 2001-abril 2002*. Arxiu del Servei d'Arqueologia Urbana de la ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Memòria de tràmit inèdita. Àrea de Coneixement i Recerca de la subdirecció general de Patrimoni Cultural, Barcelona.

BRAVO MORATA (1971): *Las calles de Barcelona*, Vol I, Colección de Bolsillo Fenicia, Madrid.

CALPENA, D. (2003): *Memòria conjunta de les intervencions a l'entorn del Passeig del Born (c/Sombrerers, Fossar de les Moreres i Placeta de Montcada) i Plaça del Fossar de les Moreres, Ciutat Vella (Barcelona)*. inèdita. Àrea de Coneixement i Recerca de la subdirecció general de Patrimoni Cultural, Barcelona.

CARANDINI, A. (1997): *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*. Crítica. Barcelona.

CASAS i BLASI, Joan. [2002 o posterior]: *Memòria de la intervenció arqueològica al C/ Princesa, 21 i C/ Boquer, 8-12. Barcelona (Barcelonès). Juliol de 2002*. Inèdit. Àrea de Coneixement i Recerca de la subdirecció general de Patrimoni Cultural, Barcelona.

CIRICI, A. (1975): *Barcelona pam a pam*. Ed. Teide. Barcelona.

FABRE, J.; i HUERTAS CLAVERIA, J. M. (1977): *Tots els barris de Barcelona. Vol. VII: Els polígons (2) i el Districte Cinquè*. Edicions 62. Barcelona.

FÀBREGAS, M.; HUERTAS, J. (2000): *Memoria arqueològica: Antic Mercat del Born (Barrio de La Ribera-Distrito Ciutat Vella, Barcelona)*. Inèdita. Àrea de Coneixement i Recerca de la subdirecció general de Patrimoni Cultural, Barcelona.

FERRER ÀLVAREZ, Conxita. (2002): *Memòria sobre la intervenció arqueològica a l'avinguda de l'Argentera i carrer Comerç. Barcelona (Barcelonès). Agost 2001*. Inèdit. Àrea de Coneixement i Recerca de la subdirecció general de Patrimoni Cultural, Barcelona.

GALERA, M.; ROCA, F.; TARRAGÓ, S. (1982): *Atles de Barcelona. Segles XVI-XX*. Publicacions del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya. Barcelona

GRANADOS, Oriol. (1982): "El pla de Barcelona i la seva Història" a Actes del 1 Congrés d'Història del Pla de Barcelona. Institut Municipal d'Història. Barcelona.

GRANADOS, O. (1991): "Estructura urbana de la ciutat romana". A: *Història de Barcelona*. Volum 1. Dirigida per Sobrequés i Callicó, Jaume. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

GUÀRDIA, M, i GARCIA ESPUCHE, A. (1992): "Consolidació d'una estructura urbana; 1300-1516". A: *Història de Barcelona*. Volum 3: *La ciutat consolidada (segles XIV i XV)*. Dirigida per Sobrequés i Callicó, Jaume. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. Pàg. 35-72.

HARRIS, E.C. (1991): *Principios de estratigrafía arqueológica*. Crítica. Barcelona.

MIRÓ i ALAIX, Núria. [1997 o posterior]: *Memòria de la intervenció realitzada als carrers de l'Argenteria i Manresa de Barcelona (Barcelonès). Juliol – novembre de 1997*. Inèdit. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.

PLADEVALL, A. (1982): "Barcelona i el Barcelonès". A: *Gran geografia comarcal de Catalunya*. Volum 8: *El Barcelonès i el Baix Llobregat*. Obra dirigida per Carreras i Martí, Joan. Volum dirigit per Cahner, Max. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. Pàg.11-14.

PORTAVELLA, J (1996): *Diccionari Nomenclator de les vies públiques de Barcelona*, Ajuntament de Barcelona, Barcelona.

VILA i CARABASA, Josep Maria. [1998 o posterior]: *Memòria de la intervenció arqueològica al C/ Montcada, núms. 21-23 (intervenció 15/98). Barcelona, Barcelonès. 14 de maig a 3 de juliol de 1998. 3 d'agost a 3 d'octubre de 1998*. Inèdit. Àrea de Coneixement i Recerca de la subdirecció general de Patrimoni Cultural, Barcelona.

9. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 101	
Sector: SONDEIG 1 c/Calders 15-Bonaire 9		Fase:		Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Estructura.				
DESCRIPCIÓ :	Paviment del carrer format per lloses de pedra de 70x40x7 cm.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	102	Es cobert per		
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 102	
Sector: SONDEIG 1 c/Calders 15-Bonaire 9		Fase:		Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Nivell aportació.				
DESCRIPCIÓ :	Paquet de formigó d'uns 30 cm , preparació del paviment UE101.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	103	Es cobert per	102	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 103	
Sector: SONDEIG 1 c/Calders 15-Bonaire 9		Fase:	Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Nivell aportació.			
DESCRIPCIÓ :	Estrat format per terra solta de color marró fosc amb restes de plàstics i material contemporani, amb una potència de 30 cm			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	105	Es cobert per	102
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 104	
Sector: SONDEIG 1 c/Calders 15-Bonaire 9		Fase:	Cronologia: anterior 1714	
DEFINICIÓ :	Estructura.			
DESCRIPCIÓ :	Restes de la fonamentació d'un mur format per pedres irregulars unides amb morter de color marronós. Amida 61 cm d'amplada, 50 de longitud i visió en planta. Orientació NE-SW i es troba a 60 cm per sota el nivell de carrer. Cota 3.23 metres s.n.m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	103
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a	1005	Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 201	
Sector: SONDEIG 1 c/Calders 11-Esparteria 16		Fase:	Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Estructura			
DESCRIPCIÓ :	Empedrat del carrer format per lloses de pedra les quals tenen unes dimensions de 70x40x7.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	202	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 202
Sector: SONDEIG 1		Fase:	Cronologia: XX	
c/Calders 11-Esparteria 16				
DEFINICIÓ :	Nivell aportació.			
DESCRIPCIÓ :	Paquet de formigó d'uns 40 cm , preparació del paviment UE201.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	203	Es cobert per	201
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 203
Sector: SONDEIG 1		Fase:	Cronologia: XX	
c/Calders 11-Esparteria 16				
DEFINICIÓ :	Nivell aportació.			
DESCRIPCIÓ :	Estrat format per terra solta de color marró fosc amb restes de plàstics i material contemporani, amb una potència de 25 cm			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	205	Es cobert per	202
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 204
Sector: SONDEIG 2		Fase:	Cronologia: anterior 1714	
c/Calders 11-Esparteria 16				
DEFINICIÓ :	Estructura.			
DESCRIPCIÓ :	Restes de la fonamentació d'un mur format per pedres irregulars unides amb morter de color marronós. Amida 26 cm d'amplada, 70 de longitud i 21 cm de potència (es troba 3.45 metres s.n.m). Orientació NW-SE			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	1005	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	203
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 1001	
Sector: RASA 100		Fase:	Cronologia: XX
c/Calders - Esparteria- Rec			
DEFINICIÓ :	Estructura		
DESCRIPCIÓ :	Empedrat del carrer format per lloses de pedra les quals tenen unes dimensions de 70x40x7.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a
	Rebleix a		Es reblert per
	Cobreix a	1002	Es cobert per
	Talla a		Tallat per
	Es recolza a		Se li recolza
	S'entrega a		Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 1002	
Sector: RASA 100		Fase:	Cronologia: XX
c/Calders - Esparteria- Rec			
DEFINICIÓ :	Nivell aportació.		
DESCRIPCIÓ :	Paquet de formigó d'entre 35 i 50 , preparació del paviment UE1001.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a
	Rebleix a		Es reblert per
	Cobreix a	1003	Es cobert per
	Talla a		Tallat per
	Es recolza a		Se li recolza
	S'entrega a		Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 1003		
Sector: RASA 100		Fase:	Cronologia: XX	
c/Calders - Esparteria- Rec				
DEFINICIÓ :	Nivell aportació.			
DESCRIPCIÓ :	Estrat format per terra solta de color marró fosc amb restes de plàstics i material contemporani, que en ocasions és el sauló d'anteriors rases. Té una potència d'entre 20 i 40 cm.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	1006, 1007	Es cobert per	1002
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a	1004, 1005	Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 1004	
Sector: RASA 100 c/Calders		Fase:	Cronologia: XVIII-XIX	
DEFINICIÓ :	Estructura.			
DESCRIPCIÓ :	Fonamentació del murs de façana de les actuals finques del c/ Calders. Està format per pedres irregulars unides amb morter de calç blanc. Afecta a tota l'illa de cases des del número 11 fins el 16 i té una potència de 30 cm. Orientació NW-SE.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	1005	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	1003

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 1005	
Sector: RASA 100 c/Calders		Fase:	Cronologia: anterior 1714	
DEFINICIÓ :	Estructura.			
DESCRIPCIÓ :	Fonamentació de mur format per pedres regulars unides amb morter de color marronós. Té la longitud de l'illa de cases del número 11 al 16 del c/ Calders, uns 18 m, i té una potència d'uns 30 cm. Orientació NW-SE.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	204	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	1004
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	104
	S'entrega a		Se li entrega	1003

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 1006	
Sector: RASA 100 c/ Esparteria- Rec		Fase:	Cronologia: anterior 1714	
DEFINICIÓ :	Estructura.			
DESCRIPCIÓ :	Estructura formada per diverses lloses de pedra, de la qual es desconeix la seva funció. Amida 1 m de longitud i amplada de 80 cm, només es té visió en planta, i té orientació NE-SW. Es troba a 45 cm sota el nivell actual de carrer.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	1003
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 1007	
Sector: RASA 100 c/ Rec		Fase:	Cronologia: anterior 1714	
DEFINICIÓ :	Estructura.			
DESCRIPCIÓ :	Estructura formada per pedres irregulars unides amb morter de blanquinós. Amida 1.10 m de longitud, 40 cm d'amplada i 21cm de potència. Pren una orientació NW-SE.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	1003
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 2001	
Sector: RASA 200 Porxos Rec 44		Fase:	Cronologia: S. XX	
DEFINICIÓ :	Nivell aportació			
DESCRIPCIÓ :	Lloses de pedra que conformen el terra dels porxos del c/ del Rec. Amiden de 40x40x5			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	2002	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 2002	
Sector: RASA 200 Porxos Rec 44		Fase:	Cronologia: S. XX	
DEFINICIÓ :	Nivell aportació			
DESCRIPCIÓ :	Preparació de formigó del paviment UE2001, d'uns 10 cm.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	2003	Es cobert per	2001
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

■

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 2003	
Sector: RASA 200 Porxos Rec 44		Fase:	Cronologia: S. XX	
DEFINICIÓ :	Nivell aportació			
DESCRIPCIÓ :	Paquet de terra marró. d'uns 35 cm de potència.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	2002
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

10. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

10.1- Documentació fotogràfica

10.2- Documentació Planimètrica

Foto 1: Sondeig 1 amb estructura UE204.

Foto 2: Sondeig 2 amb estructura UE204.

Foto 3: Rasa 100 en tram c/ Calders.

Foto 4: Fonamentació mur UE1004 i UE1005.

Foto 5: Rasa 100 en el tram del c/ Esparteria

Foto 6: Estructura UE1006 amb diversos cables que li passen per sobre.

Foto 7: Tram rasa 100 davant finca Rec 44 amb estructura UE1007

Foto 8: Porxos de la finca Rec 44 on es porta la nova línia elèctrica catalogats com a BCIL.

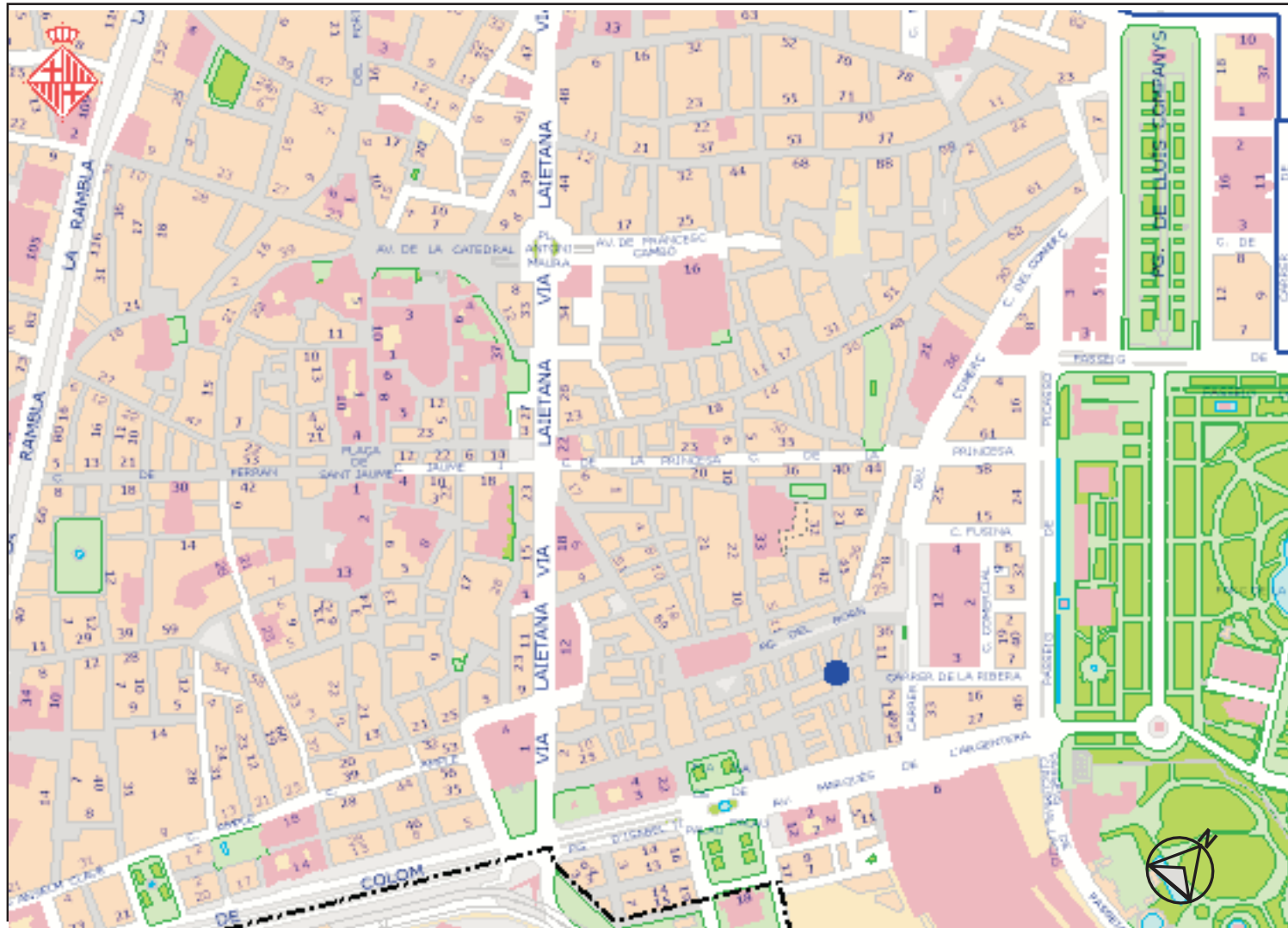

Foto 9: Rasa 200 sota els porxos Rec 44

Foto 10: Col·locació nova línia elèctrica de baixa tensió.

Intervenció arqueològica c/ Rec
44, Esparteria 17-19
i Calders 11-15 (Barcelona)

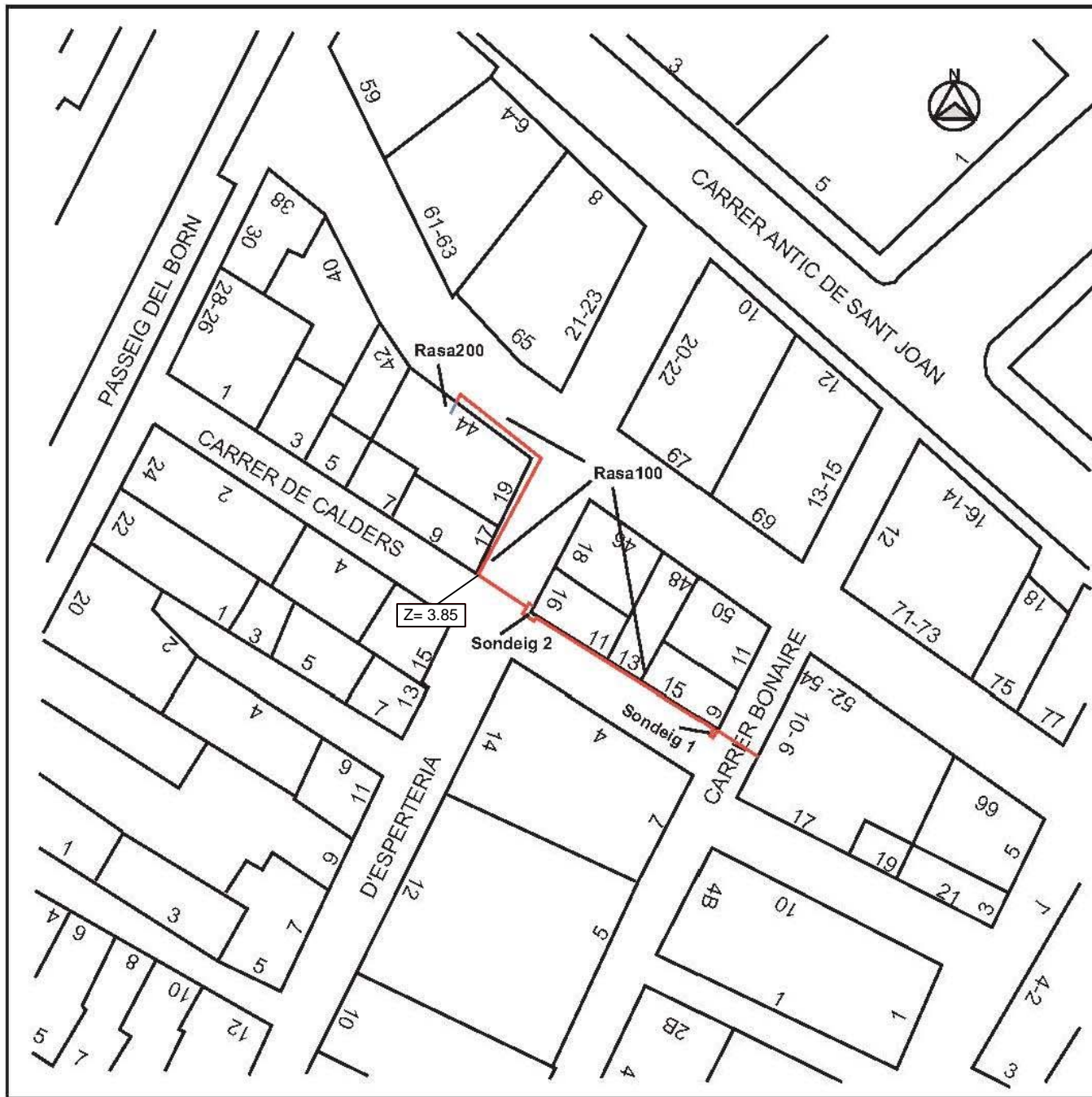
CODI: 204/05

Vanesa Triay

Situació c/ Rec, Esparteria i Calders
al barri de la Ribera (Ciutat Vella)

Plànol:

1

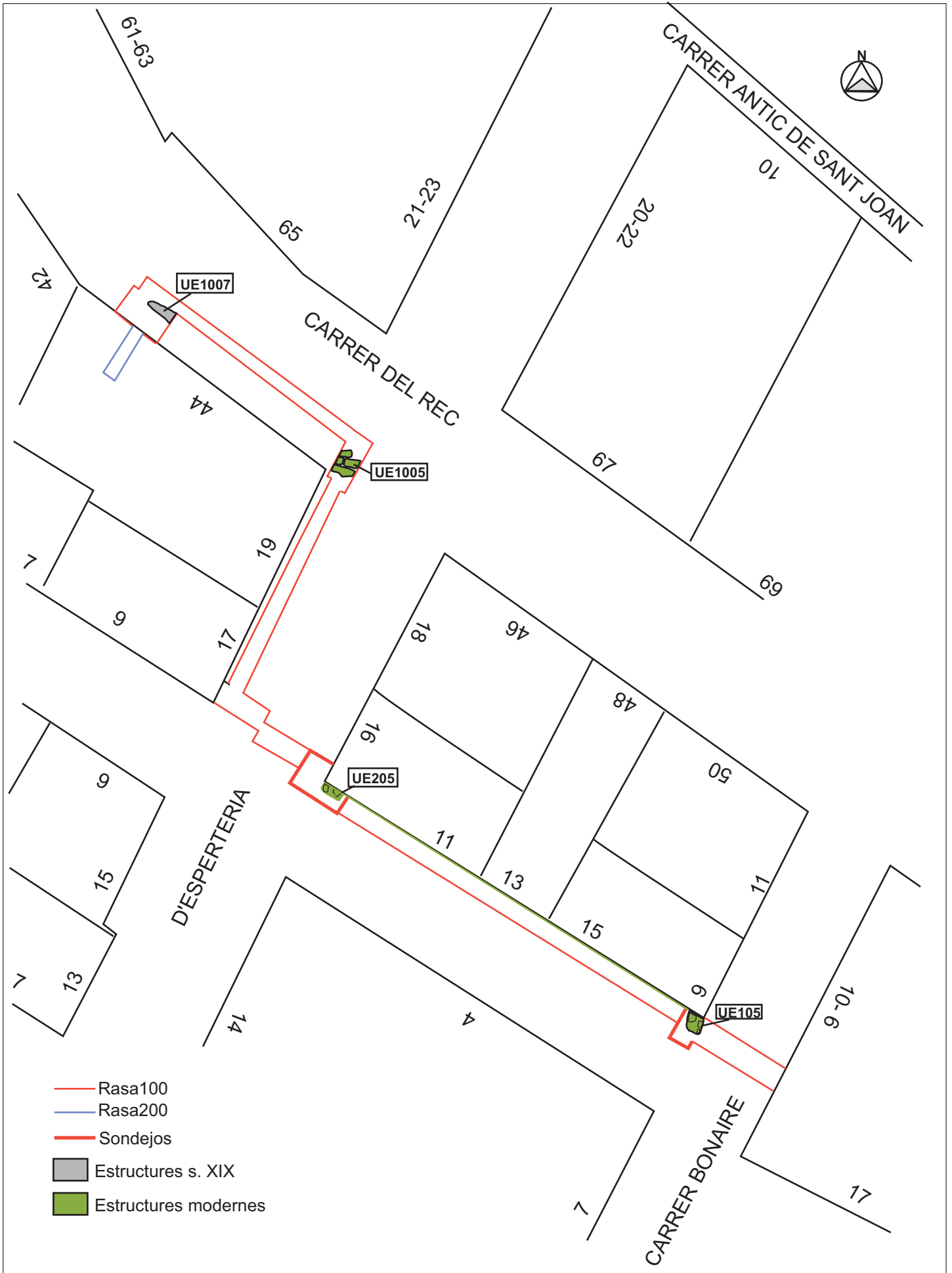
Vanesa Triay

Intervenció arqueològica c/ del Rec 44, Esparteria 17-19 i Calders 11-15 (Barcelona)
 CODI: 204/05

Situació:
 Rasa 100
 Rasa 200
 Sondajes 1 i 2

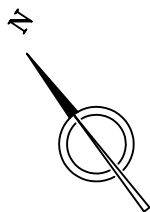
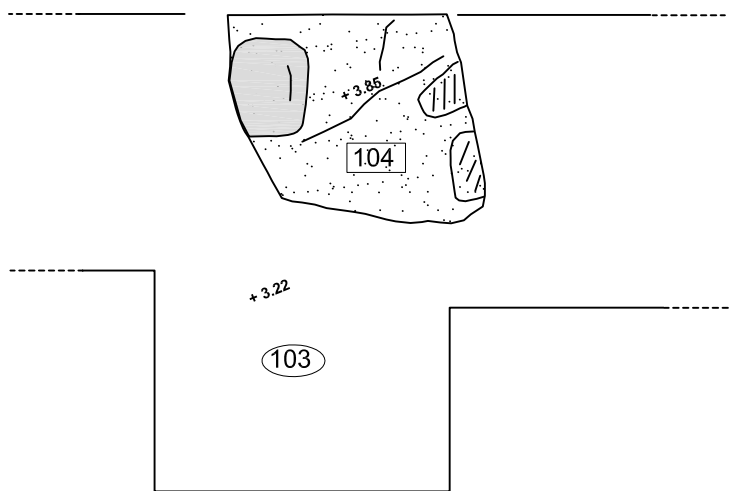
Escala Gràfica:

 10 m

Plànol:
 2

- Rasa100
- Rasa200
- Sondajos
- Estructures s. XIX
- Estructures modernes

 ATICS	Vanesa Triay	Intervenció arqueològica c/ del Rec 44, Esparteria 17-19 i Calders 11-15 (Barcelona) CODI: 204/05	Situació estructures UE105, UE205 UE1005, UE1007	Escala Gràfica: 4 m	Plànol: 3
--	--------------	--	--	--	------------------

- Morter de claç
- Pedra
- Maons

Projecte:
Intervenció arqueològica al carrer Rec 44, Esparteria 17-19, Calders 11-15
(Barcelona, Barcelonès) CODI MHCB 204/05

ESCALES:
1:20
Original DIN A-4

GRÀFICA

Nº de plànol:
4

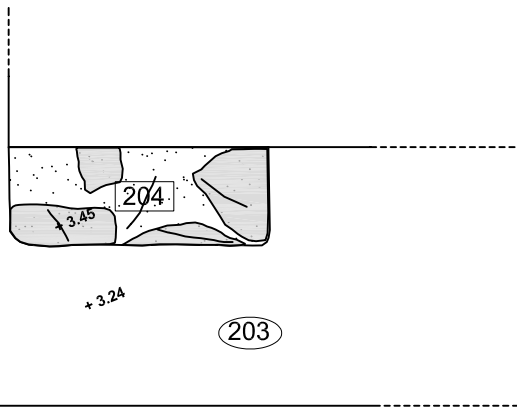

ARQUEOLOG:
Vanesa Triay Olives

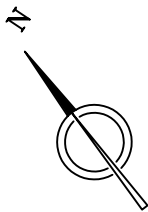
PLANIMETRIA:
Sondeig 1

Nom:
Planta estructura UE105

Data:
JUNY 2007

 Morter de claç
 Pedra

Projecte:
 Intervenció arqueològica al carrer Rec 44, Esparteria 17-19, Calders 11-15
 (Barcelona, Barcelonès) CODI MHCB 204/05

ESCALES:
 1:20
 Original DIN A-4

Nº de planol:
 5

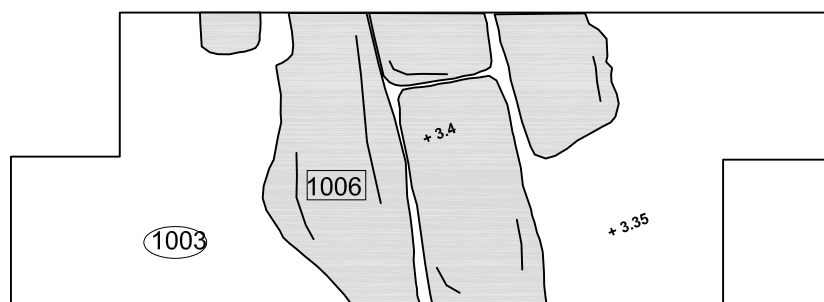
ARQUEOLEG:
 Vanesa Triay Olives

PLANIMETRIA:
 Sondeig 2

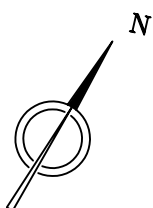
Nom:
 Planta estructura UE204

Data:
 JUNY 2007

 Pedra

Projecte:
Intervenció arqueològica al carrer Rec 44, Esparteria 17-19, Calders 11-15
(Barcelona, Barcelonès) CODI MHCB 204/05

ESCALES:
1:20
Original DIN A-4

GRÀFICA

Nº de plànol:

6

ARQUEÒLEG:
Vanessa Triay Olives

PLANIMETRIA:
Rasa 100

Nom:
Planta estructura UE1006

Data:
JUNY 2007